

Produksjon av torsk og kveite i 2006

Det satses stort på oppdrett av torsk i Norge. 60–80 produsenter driver matfiskproduksjon, mens 15–20 anlegg produserer yngel. Fortsatt er det sykdom, svinn, kjønnsmodning og rømming som må sies å være hovedutfordringene innen matfiskproduksjon. I 2006 ble det slaktet 9 000–9 500 tonn oppdrettet torsk, rundt 2 000 tonn mer enn året før.

Fersk oppdrettet torsk fra Norge eksporteres i hovedsak til EU, hvor den oppnår priser i overkant av fersk torsk fra fiskeriene. I 2006 ble det oppnådd høyere priser både på oppdrettet og villfanget torsk, sammenlignet med 2005. Tilførselen av fersk torsk til EU fra alle land er på ca. 180 000 tonn på årsbasis, av dette utgjør oppdrettet torsk ca. 10 000 tonn.

Oppdrett av kveite har vokst gradvis de siste årene, og i 2006 ble det produsert ca. 2 000 tonn her i landet. Fire aktører står for hovedproduksjonen av kveite, mens det i alt er registrert ca. 70 konsesjoner for matfiskproduksjon. Hovedutfordringene her er i første rekke lang produksjonstid og knapp yngeltilgang. Det viktigste markedet for norsk eksport av oppdrettet kveite er EU, mens USA er et voksende segment.

Ruth Kongsvik

ruth.kongsvik@kontali.no
Kontali Analyse A/S

Torsk

Produksjon

Det satses stort på torskeoppdrett i Norge. Ved utgangen av 2006 var det registrert i overkant av 180 aktører innenfor matfiskproduksjon av torsk. Disse disponerer rundt 400 konsesjonsenheter à 780 tonn. 115 selskaper/grupperinger har mer enn én konsesjon à 780 tonn. Det er 60–80 aktører som driver matfiskproduksjon av torsk, og de er spredd fra Rogaland til Finnmark. Dette er produsenter som både baserer seg på utsett av yngel og på oppføring av levendefanget torsk.

I løpet av det siste året har infeksjoner knyttet til *Francisella* blitt en utfordring for næringen, samtidig som nodavirus (VNN), som forårsaker en nervesykdom hos torsk, for første gang er påvist på oppdrettet torsk i Norge. I tillegg til nye sykdommer er vibriose fortsatt et problem, til tross for vaksiner. Problemer relatert til kjønnsmodning og rømming er områder næring, forskning og myndigheter satser mye på å bekjempe. Ifølge Fiskeridirektoratets rømmingsstatistikk ble 2006 et rekordår – 246 000 individer av torsk og kveite rømte, mot 213 000 individer i 2005.

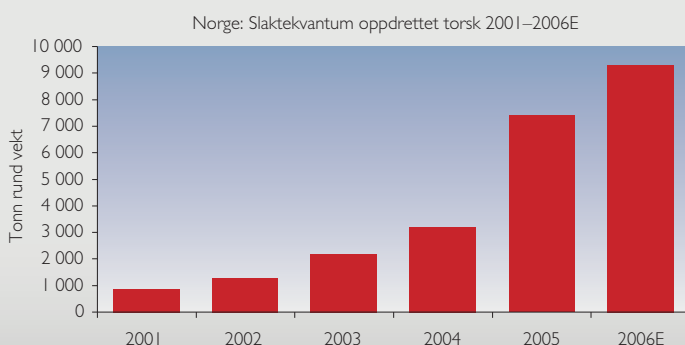
15–20 anlegg driver produksjon av torske-yngel. Fra en situasjon med god tilgang på yngel tidlig i 2006, endret tilførsels-situasjonen seg mot slutten av året. Da opplevde bransjen knapphet på yngel, etter hvert som flere matfiskprodusenter ønsket å oppskalere sin produksjon. I 2006 ble det satt ut 8–10 millioner torskeyngel i sjø, om lag det samme som i 2005.

Estimert slaktevolum for 2006 ligger på 9 000–9 500 tonn rund vekt, inkludert oppføret torsk. Dette er en økning på rundt 2 000 tonn sammenlignet med slaktevolumet på 7 400 tonn i 2005. Slaktekvantumet har vokst relativt mye årlig de siste årene. Økt satsing, kombinert med forskning og erfaring, gjør at flere selskaper begynner å lykkes produksjonsmessig.

Det er ikke bare Norge som satser på oppdrettet torsk. Også Storbritannia, Island og Færøyene har en relativt offensiv strategi, i tillegg til Canada. Storbritannia og Island slaktet om lag 1 000 tonn hver i 2006, mens Færøyene og Canada fortsatt er i oppbyggingsfasen og foreløpig leverer bare marginale slaktemengder.

Det er også en økt satsing på levendefanget torsk til oppføring, som fortsatt representerer en relativt stor andel av det årlige slaktekvantum. Norges Fiskarlag startet i 2005 Villfiskforum i samarbeid med Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF). Formålet med forumet er forskning på metoder for levendelagring, for å øke kvaliteten og dermed verdien på eksisterende torskekvoter. Ifølge Villfiskforum ble det levert om lag 1 200 tonn villfisk til oppføring i 2006, en nedgang på 300 tonn fra året før.

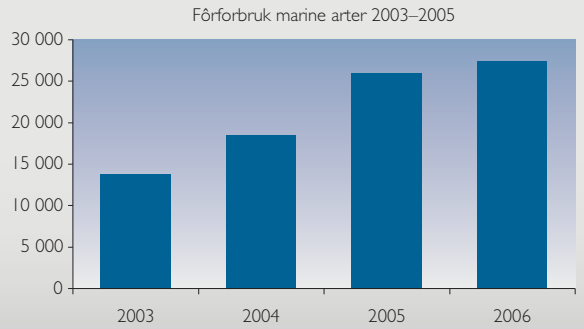
I løpet av 2006 ble det solgt ca. 27 400 tonn fôr til marine arter. Dette er en økning fra 2005 på ca. 1 500 tonn. Tallene inkluderer fôr solgt i Norge i løpet av 2006, sammen med en estimert andel av importert fôr. Dette er fôr som blir konsumert av oppdrettet torsk, kveite, sei og piggvar.

Figur 3.3.1
Slaktekvantum oppdrettet torsk Norge 2001–2006E (rund vekt). Kilde: Fiskeridirektoratet, Kontali Analyse AS.
Harvest quantity farmed Cod in Norway 2001–2006E (live weight).
Source: Directorate of fisheries, Kontali Analyse AS.

Figur 3.3.2

Totalt fôrsalg til marine arter i Norge 2003–2006. Kilde: FPF, Kontali Analyse AS.
 Total feed sales to marine species in Norway 2003–2006. Source: FPF, Kontali Analyse AS.

Marked

EU er hovedmarkedet for oppdrettet torsk fra Norge. Det totale markedet for fersk torsk i EU er beregnet til 180 000 tonn rund vekt i 2006. Til tross for at ferskandelen av de totale fangster i de viktigste tilførselslandene har økt de siste årene, har den totale tilførselen av fersk torsk til EU sunket med hele 50 000 tonn fra 230 000 tonn i 2001. Dette kan i sin helhet tillegges reduserte fangstvolumer i alle land.

De viktigste tilførselslandene er EU selv med en markedsandel på ca. 50%, sammen med Norge og Island som har markedsandeler på henholdsvis 25 og 22%. Den totale tilførselen av oppdrettet torsk til dette markedet var på 10 000–12 000 tonn rund vekt i 2006.

I løpet av året ble det eksportert ca. 3 630 tonn produktvekt med oppdrettet torsk fra Norge (hel og filet). Dette er en økning på 35% sammenlignet med 2005, da det ble eksportert 2 698 tonn. Konsum innland er estimert til ca. 3 000 tonn rund vekt i 2006.

Åtte land tok imot bortimot all eksport av fersk oppdrettet torsk fra Norge. Dette er land som fra før av har dominert norsk eksport av villfanget fersk torsk. Frankrike og Danmark er de desidert største, der Norge eksporterte henholdsvis 1 050 og 647 tonn produktvekt. Videre er Spania, Nederland og Belgia forholdsvis store importører av norsk oppdrettet torsk.

Den totale eksporten for fersk hel, sløyd torsk var i 2006 på ca. 436 millioner kroner, og kvantumet var ca. 14 600 tonn produktvekt. Dette var en nedgang i eksportert kvantum på ca. 3 500 tonn, med en verdi-reduksjon sammenlignet med 2005 på ca. 40 millioner kroner.

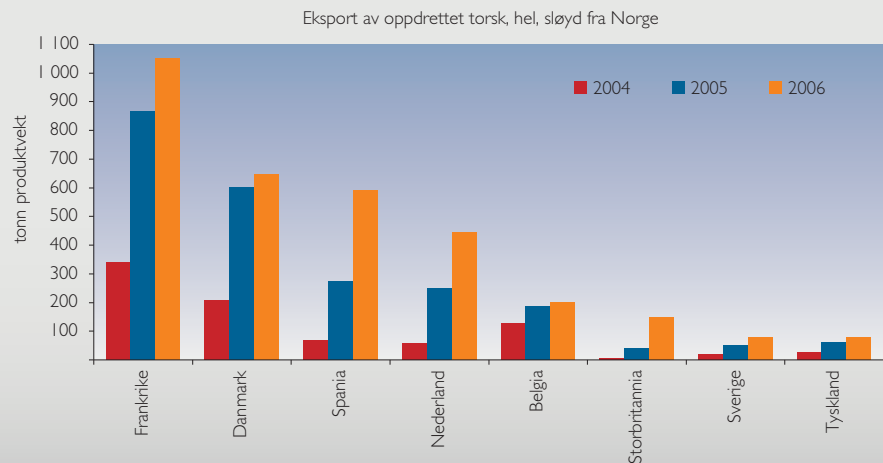
Gjennomsnittsprisen for oppdrettet torsk endte på 34,06 kr/kg (filet ikke inkludert). Dette er en svak oppgang i gjennomsnittspris fra 33,34 kr/kg i 2005. Til sammenligning oppnådde fersk hel villfanget torsk en gjennomsnittspris på 29,87 kr/kg, som er en økning fra 2005 på ca. 3,60 kr/kg. Prisen på torsk er veldig avhengig av størrelsen på fisken. Jo større fisk, jo høyere pris. Villfanget torsk er i hovedsak større enn det en klarer å oppnå i oppdrett så langt og oppnår dermed bedre pris.

Eksportverdien for oppdrettet torsk, inkludert fersk filet, var ca. 136 millioner kroner i 2006. Dette er en økning på 37 millioner kroner fra 2005.

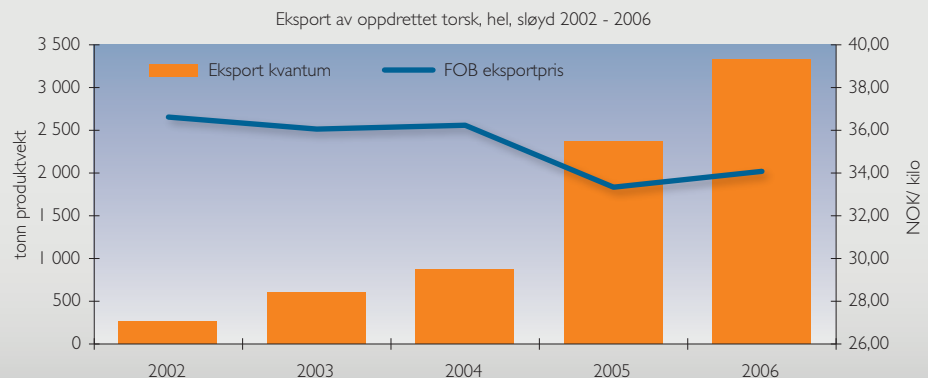
Eksport av hel, sløyd oppdrettet torsk, representerte i 2006 ca. 20% av den totale verdien på eksport av fersk hel torsk. Dette er en kraftig økning fra 2005, da oppdrettet torsk representerte ca. 14% av totalverdien.

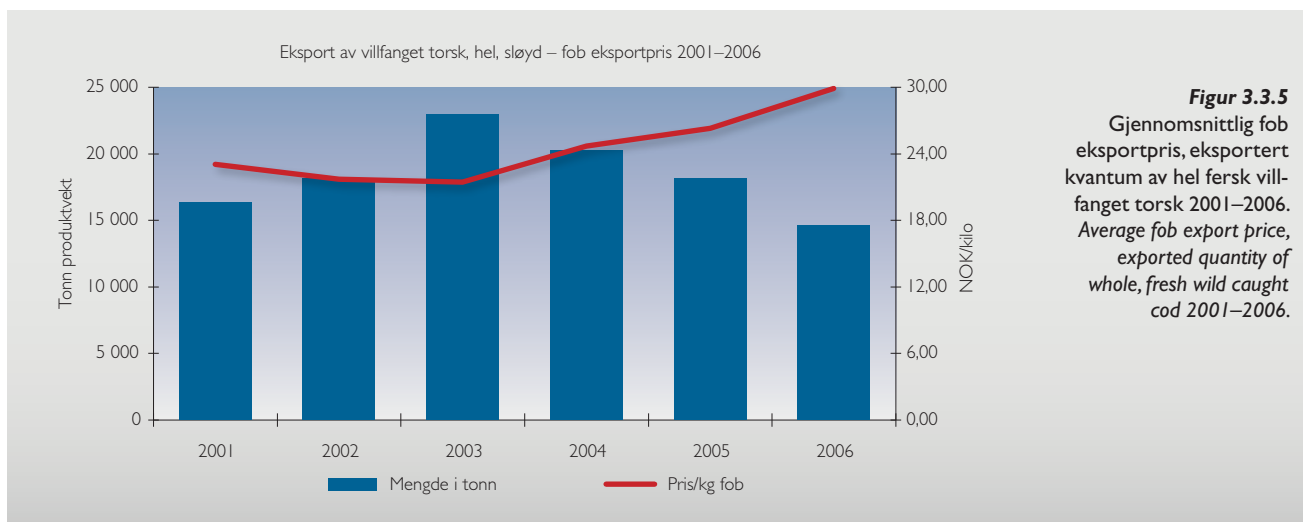
Figur 3.3.3

Eksport av oppdrettet torsk til utvalgte land, tonn produktvekt 2004–2006.
 Export of farmed Cod to selected countries, tonnes product weight 2004–2006.

Figur 3.3.4

Gjennomsnittlig fob eksportpris, eksportert kvantum av hel fersk oppdrettet torsk 2001–2006.
 Average fob export price, exported quantity of whole, fresh farmed cod 2001–2006.

Figur 3.3.5
Gjennomsnittlig fob eksportpris, eksportert kvantum av hel fersk villfanget torsk 2001–2006.
Average fob export price, exported quantity of whole, fresh wild caught cod 2001–2006.

Kveite

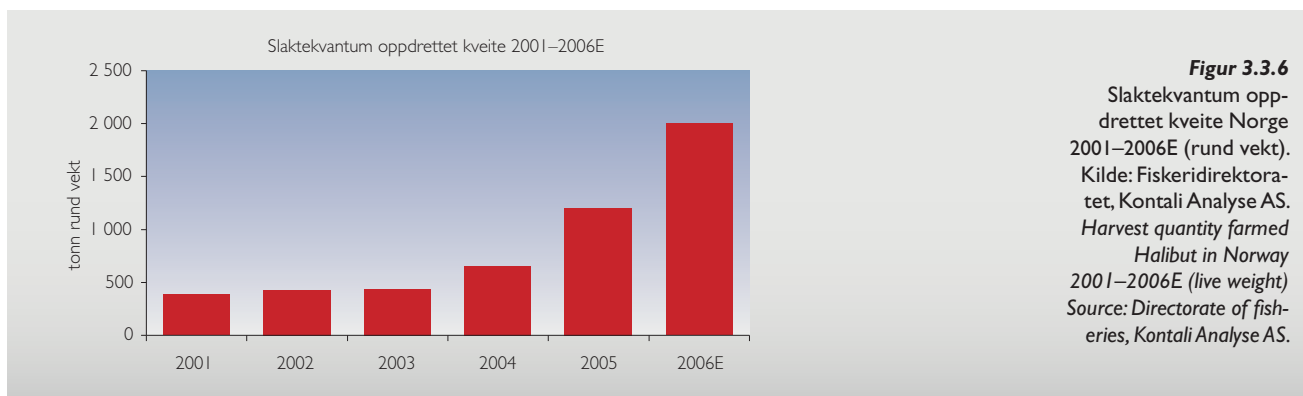
Produksjon

Ved utgangen av 2006 var det registrert ca. 70 matfiskkonsesjoner for produksjon av kveite, hvorav 23 av disse er knyttet til fire hovedaktører. Totalt er det registrert 116 konsesjoner for kveite (inkludert yngelproduksjon). Kveiteprodusentene er i stor grad integrert i hele produksjonskjeden, fra stamfisk til matfisk. Den lange produksjonstida fra yngel til slakteklar kveite, medfører at kveiteoppdretterne har stort kapitalbehov, med betydelig risiko underveis i produksjonen.

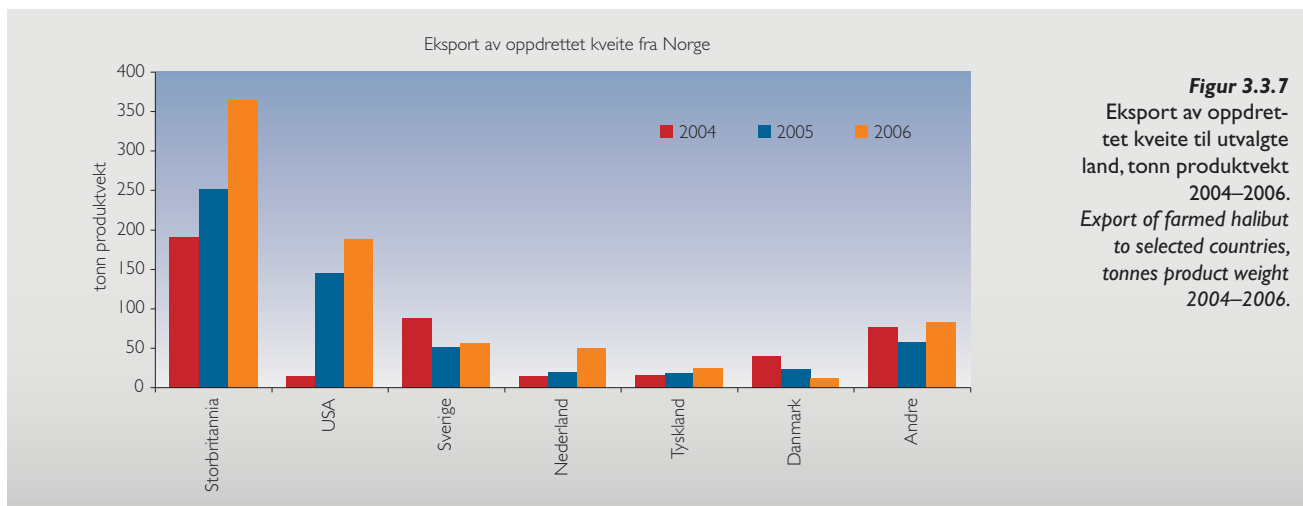
I forhold til oppdrett av andre arter som laks og torsk, har kveita erfaringsmessig vist seg å være mer robust og motstandsdyktig mot sykdom. Kveiteoppdretterne har utfordringer på andre områder enn det torskeoppdretterne opplever, der yngelproduksjonen er en flaskehals. Det har skjedd betydelige forbedringer innenfor den norske yngelproduksjonen, men fortsatt kjøpes større mengder yngel fra Island. Dette til tross for at både pigment- og dødelighetsproblemene har utviklet seg positivt siste år. På den biologiske siden har kveita vist seg å være en god oppdrettsfisk, med et stort potensial for lav förfaktor. Dette

skyldes blant annet effektiv energiutnyttelse sammen med rolig atferd.

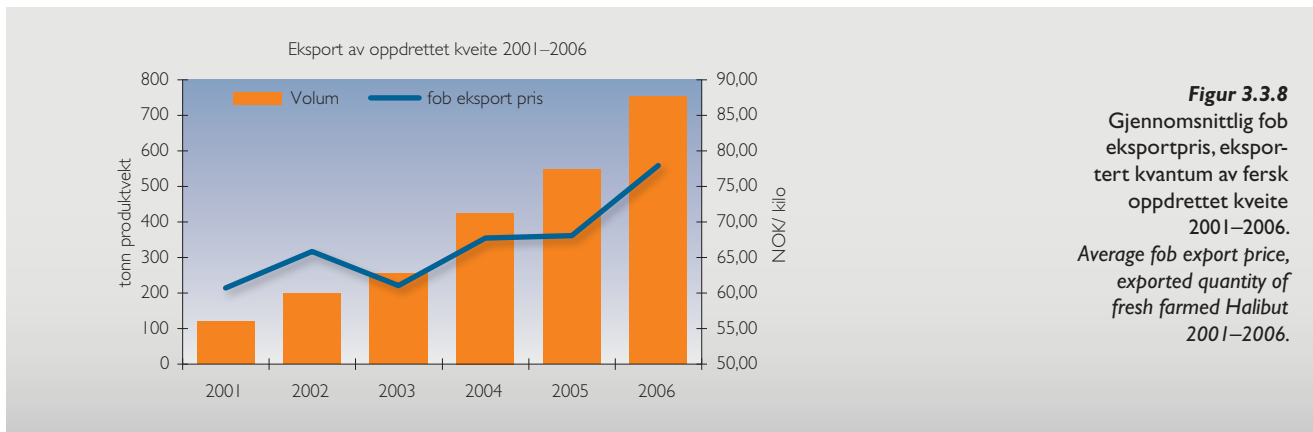
Det beregnes et slaktekvantum i underkant av 2 000 tonn rund vekt i 2006. Dette tilsvarer en økning på 60–70 % fra 2005, hvor slaktekvantumet ifølge Fiskeridirektoratet endte på ca 1 200 tonn. Slakting av kveite regnes som en utfordring blant flere aktører. For de kommersielle lakseslakteriene er slaktekvantumene for små til at slaktingen blir prioritert, mens eksisterende tradisjonelle hvitfiskanlegg ikke har teknologi tilpasset denne form for mottak og slakting.

Figur 3.3.6
Slaktekvantum oppdrettet kveite Norge 2001–2006E (rund vekt).
Kilde: Fiskeridirektoratet, Kontali Analyse AS.
Harvest quantity farmed Halibut in Norway 2001–2006E (live weight)
Source: Directorate of fisheries, Kontali Analyse AS.

Figur 3.3.7
Eksport av oppdrettet kveite til utvalgte land, tonn produktvekt 2004–2006.
Export of farmed halibut to selected countries, tonnes product weight 2004–2006.

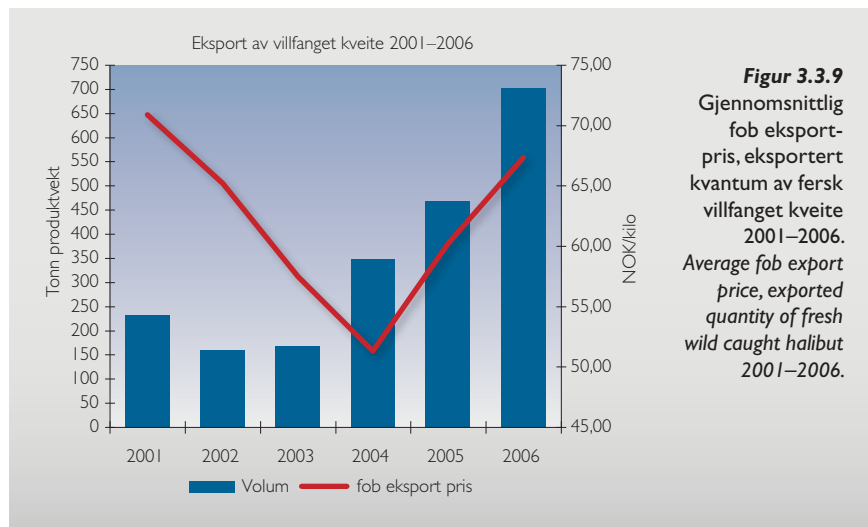
Figur 3.3.8
Gjennomsnittlig fob eksportpris, eksportert kvantum av fersk oppdrettet kveite 2001–2006.
Average fob export price, exported quantity of fresh farmed Halibut 2001–2006.

Europa er hovedmarkedet for eksport av fersk kveite fra Norge, både oppdrettet og villfanget. USA-markedet har imidlertid hatt en positiv utvikling de siste år, særlig for oppdrettet kveite. Fangstene av både stillehavs- og atlantisk kveite viser en nedgående trend, noe som gir grunnlag for optimisme i forhold til markedssituasjonen for oppdrettet kveite. Det fangstes årlig om lag 40 000–45 000 tonn kveite, herav 3 000–4 000 tonn atlantisk kveite.

Eksporten av oppdrettet kveite har økt betydelig de siste årene. I 2006 ble det eksportert 751 tonn med oppdrettskveite, en økning på 205 tonn eller 38% fra 2005. Samtidig ser vi at gjennomsnittlig fob eksportpris har økt med 15% siste år fra 68,07kr/kg i 2005 til 77,93 kr/kg i 2006.

80–90% av eksporten går til seks sentrale eksportmarkeder, hvor særlig Storbritannia og USA utgjør hovedtyngden av markedet (70% de siste to år). Sverige og Danmark har redusert sine andeler av eksporten av oppdrettet kveite.

For villfanget kveite er det Danmark, Sverige og Storbritannia som er de viktigste mottakerlandene. Danmark er størst med 31% av importen, mens Sverige og Storbritannia importerer ca. 20% hver. Etter

Figur 3.3.9
Gjennomsnittlig fob eksportpris, eksportert kvantum av fersk villfanget kveite 2001–2006.
Average fob export price, exported quantity of fresh wild caught halibut 2001–2006.

mange år uten eksport av fersk villfanget kveite, mottok USA 16 tonn i 2006.

Siden 2002 har eksportert mengde fersk oppdrettet kveite utgjort mer enn halvparten av det totale volum for eksport av fersk kveite. Samtidig har prisen for oppdrettet kveite ligget vesentlig over prisnivået for villfanget kveite. Gjennomsnittlig fob eksportpris for fersk oppdrettet kveite lå i 2006 10,59 kr/kg over villfanget kveite. Året før var forskjellen 7,84 kr/kg. Prisen på villfanget kveite har steget de siste åre-

ne siden en bunnotering i 2004 på 51,32 kr/kg.

Norsk oppdrettet kveite regnes som et førsteklasseprodukt og skårer høyt innen de godt betalte HoReCa-segmentene (Hotell–Restaurant–Catering). Dette kan relateres blant annet til ferskhet, jevn størrelse og et stabilt tilbud gjennom året. Norsk oppdrettet kveite ble valgt ut til å være en av to hovedråvarer til verdens mest prestisjetunge kokkekonkurranse Bocuse d'Or i 2007.

The Norwegian production of cod and halibut in 2006

Norway's production of farmed cod has increased in recent years, and in 2006 the production reached a total of 9 000–9 500 tonnes. Losses, diseases, escaping and early maturing are still the main challenges for the producers. Production of juveniles continues to be a bottleneck for the development of the on-growing stage. Still, the production seems to be escalating, while the plans for release of juveniles in 2007 are nearly doubled compared to release in 2006.

The release of juveniles was 8–10 million individuals both in 2005 and 2006.

The total supply of fresh cod to the EU market, both caught and farmed, was approximately 180 000 tonnes live weight in 2006, hereof approximately 10 000 tonnes of farmed cod. The Norwegian farmed cod is exported mainly to the EU, with an export value of approximately NOK 136 millions in 2006. Main importing countries was France and Denmark.

The Norwegian harvest of farmed halibut increased to nearly 2 000 tonnes in 2006. There are four main producers, integrated vertically from brood stock to the on-growing stage. Main challenges for developing this farming industry are still connected to time of production per gen-

eration and bottlenecks in the production of juveniles. While the main market is the EU, the most important single market is United Kingdom, representing 47% of the total export. USA is a growing segment, representing 24% of the total export. The export value of farmed halibut was more than NOK 58 millions in 2006, which is an increase of more than NOK 21 millions from 2005, due to increase in both volume and price.

The Norwegian farmed Atlantic halibut is demanded in well-paying segments, and was selected as one of the two main raw materials dedicated to the prestigious Bocuse d'Or 2007.